

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Garrulitas. Emblema LXX.

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

ἄρδν ἑστατῆ, ἀλλ' αὖ παρ' ὃ ἰστα-
τίσων, πῶς ἔδειγδν; A seiplo decipi ali-
quem, res est omnium pessima. nam quan-
do sui ipsius impostor ne vel minimum à
se discedat, sed ipsi semper adsit, quis non
dicat hoc esse molestum? Verecundè hoc
ita poeta princeps:

non ego Daphnion

Cantado metua, si numquam fallit imago.
& M. Tullius: Nisi me communis decipiat
φιλαυτία. Luste in quemdam sui nimio
plus confidentem Strobilum, vir catus, &
sui natura minimè dicax, his omnino spi-
culis:

In speculo, & vitreis sese dum spectat in
vndia

Cherilus, & nimio flagrat amore sui,
E doctore vago bacchatur vappa, suosq;
Collegas nibili cœcus, inersq; facit.

Ringit, & ipse suos patitur pro crimine ma-
nes;

Sic neq; se insanum cogitat esse miser.

Succurrebat pridem exemplum Thessali
apud Plin, Historiæ mundi lib. 29. vbi sic:
Eadem ætas, Neronis principatu ad Thes-
salum transfiliuit, delentem cuncta maio-
rum placita, & rabie quadam in omnes æ-
ui medicos perorantem. Hic tanta arrogan-
tia fuit, vt Iatronicem se inscripserit, quasi
medicorum victorem. Nihil inferior fuit
Meneeratis medici arrogantia, qui, cum
quædã desperata curationes ipsi feliciter
cessissent, populari adulatione dictus est
Iupiter. Hoc cognomento vir arrogantis
ingenij delectatus, insolentius vsus est eo
pro titulo. Tandem Agefilao scribens, lit-
teris hanc præfixit salutationem: Meneera-
tes Iupiter Agefilao regi salutem. Rex eo
offensus proæmio nihil ultra legere digna-
tus est sed rescripsit in hunc modum: Rex
Agefilaus Meneerati sanitatem. arguens
hominis insaniam. Nunc ad alia.

Thessali
arrogan-
tia.

Meneera-
tis.

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

V 4 QVID

QUID matutinos Progne mihi garrula somnos
Rumpis, & obstrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit ense putare,
Quam linguam immodicam stirpitus eruere?

COMMENTARIJ.

PICTURA, quæ hic representatur, homo scilicet humi reclinatus & dormitabundus, superius verò hirundo in suo luteo, quod sub trabe fixit opere, non satis facit ad meam saluam; magis placet illa, quam editio Lugdunensis habet. Quod si nodum in scirpo querere fas sit, sic ego effingerem. In cubiculo aperto hominem in lecto collocarem, ibique hirundinem aut circumuolitantem, aut extra nidum residentem (in nido siquidem plerumque coticescit) exprimerem: Et quia Alciatus hic pro iure poetico hirundinem & lusciniam confundit, idem in pictura imitaret, & foris in arbore residentem lusciniam affingerem; nam sic quoque garrulitas importunior notaretur. Ad designandum verò tempus matutinum, Solis radij è summis montium apicibus prominentes (vt habet editio Rouilliana) mihi signo essent.

Alia pictura.

II. IMITATV Sest Anacreontis Odam

Chara-
ter hu-
ius Em-
blematis.

eis χελιδόνα, quæ sic habet:
Τί σοι θίλεις ποιῶσα,
Τί σοι κάλλη χελιδῶν;
Τὰ ταραδ' σὺν τὰ κύρα
Θίλεις λαβῶν χαλίξω,
ἢ μάλλον ἐνδοθὶν σὺν
Τὴν γλαῦσαν, αἶσ' ὁ Τυρέυς
Ε' κένος, ἐκδερῖξω;
Τί μευ καλῶν ὄψεσων
Τ' πορβρίαισι ε'ωναῖς
Α' φήρπασας βάδυλλον;

Ad verbum sic sonat:

Quid tibi vis faciam,
Quid tibi, loquax hirundo?
Pennis tuas leues
Vis abrepas forfice rescem?
Aut potius internam hanc
Linguam, vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos somnos
Matutinis vocibus
Eripuisti Bathyllum?

Eandem sic Latijs numeris donauit H. Stephanus:

Quibus loquax, quibusnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrumme vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam secemve linguam
Tibi quod ille Tereus
Fecisse fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas strepens ad aures,
E somnij beatis
Mibi rapis Bathyllum?

Minos verò sic:

Quasnam tibi parabo
Pœnas, loquax hirundo?
Pennis tuas recidam
An forfice has volucres?
Tuam secemve linguam,
Olim vt tibi ille Tereus?
Nam manè garriendo
Gratum mihi soporem,
Meum rapis Bathyllum.

Eiusdem argumenti est lib. 1. Epigr. Græcor. ἀρρενταπτε hexastichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quoddam importuno suo cantu excitatum, suauissimo somno priuarit; ideoque malum illi imprecatur. Hic autem hirundinem obiurgat, somnos matutinos auertentem, suo que importuno cantu dormientes interturbantem. Sanctius censet sermonem fieri potius ad lusciniam; idque probare conatur ex epitheto *garrula*, vt infra suo loco dicitur. Sed ad intelligentiam Emblematis, & eorum, quæ dicturi sumus de Progne & Philomela, fabulam de Tereo prætremimus, quam multis versibus describit Ouidius in fine 6. Metamorph. Tereus itaque Rex Thracum fuit, qui cum Pædionis Regis Athenarum filiam, Prognem nomine, duxisset uxorem, & post aliquantum tempus ab ea rogaretur, vt sibi Philomelam sororem videndam accerferet, profectus Athenas dum adducit puellam, eam vitiauit: ac ne cuiquam scelus indicaret, lingua illi amputauit, sororem perijisse coniugi assit-

Fabula
de Tereo.

affirmans. Illa tamen rem in veste suo cruore descriptam misit forori : qua re cognita Progne Itym filium interemit , & patri epulandum apposuit. Postea omnes in aues mutati sunt: Tereus in vpupam, Ity in phasianum, Progne in hirundinem (vt communior fert opinio) Philomela in lusciniam.

III. Quid matutinos somnos] Qui sunt longe suauissimi . Hinc intellige otium quietum, & a cōtentione laborum vacationem; que tamen quies aliquando interrumpitur importuna quorundam nugacitate. Matutinus dicitur à Matura, id est, Aurora, quæ matutino tempore præest. Græci λευκόθεαυ vocant. Ouidius 6. Fast.

Matutina.

Leucosthen Graijs, Matura vocabere nostris. Videtur autem Alciatus primum hunc versum ex Martiale mutuatus lib. 14.

Si matutinos facile est tibi rumpere somnos Lucanus in tertio :

Dum non securos liceat tibi rumpere somnos.

Stadius 2. Siluarum :

Et matutinos abrumpere murmure somnos.

Progne] Hirundo. Videtur autem hic noster Alciatus Prognem cum Philomela confundere, cuius linguam Tereus abscidit, cum ei vim intulisset, non autem Prognæ vxori. Num verò Progne in hirundinem mutata sit, vel in lusciniam,

De metamorphosi Prognis & Philomela diuersa opinionis.

Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.

Ouid. 6. Metamorph. vbi fabulam narrat, etsi non exprimat, quæ illarum in lusciniam, quæve in hirundinem mutata sit, inquit enim :

Ouidij.

Pendebant pennis: quarū petit altera siluas, Altera tectā subit, neq; adhuc de pectore cadis

Excessere nota, signataq; sanguine pluma est.

Idem attamen 2. Faistor. Prognem in hirundinem transformatam canit :

Fallimur, an veris prænuncia venit hirūdo, Et metuit ne qua ver sa recurat hyems ?

Sæpe tamen Progne nimium prosperasse queris :

Sernij.

Virg; tuo Tereus frigore latus erit. Idem sentit Sernius, explicans illud Virgilij carmen ex Ecloga 6.

Quas illi Philomela dapes, qua dona paravit.

Atqui, inquit ille, Progne hoc fecit, sed ab-

utitur nomine, aut illi imputat, propter quam factum est. Probus verò eundem locum explicans Prognem in lusciniam dicit transformatam Martialis, & communior opinio Philomelam in lusciniam mutatam alserunt, sic enim ille 14. Epigram.

Probi.

Martia.

l. 14.

Eles Philomela nefas incesti Tereos, & que Muta puella fuit, garrula foretur auis.

Cæterum non desunt, qui contrarium sentiant, & Prognem in lusciniam, Philomelam in hirundinem mutatam alserant: vt Tzetzes in Chiliad. Stadius Papinianus :

Tzetzi.

Stadij.

Non sic Philomela ponatur

Circuit amplexens, animamq; in pinguora transferi.

Ioan. Græ.

matici.

Et Ioannes Grammaticus in Hæstodi commentario ferè in fine, inquit: ἡ ἀπὸ τῆς ἀνδρογυνῆς ὀδύνηται, φιλομήλα δὲ χελιδὼν, τῆρεὺς, φασὶ, καὶ μετὰ βίδοσαν. hoc est: Et Progne in lusciniam commutata Itym deplorat, Philomela autem in hirundinem. Tereus, inquit, mihi vim intulit. Idem Ouidius ipse securus, ad Liviū de morte Drusi lusciniam intelligit, cui tribuit filium, & in vmbrosis siluis commorari dicit: vnde colligunt hanc autem fuisse Prognem :

Ouidij.

altera.

Talis in vmbrosis mitis nunc deniq; siluis Deslet Threicium Daulias ales Ity.

Idem expressius alibi :

Sola virū nō vlea prius mœstissima mater, Concinit Ismarium Daulias ales Ity.

Gabrii.

Catulli.

Gabrias etiam Græcos fabulator Itym filium facit lusciniæ. Catullus eodē modo :

Qualia sub densis ramorū concinit vmbris Daulias absumpti fata gemens Ityli,

Horatij.

Ita & Horatius de Progne loquens, quam uis non expreso nomine, lusciniæ tamen similem dicit :

Nidum ponit, Ity scilicet gemens Infelix anis, & Cecropiæ domus

Eternum opprobrium, quod male barbaras Regum est vita libidinos.

Varroni.

Omnium apertissime id manifestat Marcus Varro dicens: Lusciniola (aliqui perperam legunt Lusciola, nam ipsius Varronis autoritate constat in libris de re rustica, cantatrices lusciniolas appellatas) quod

luctuose canere existimatur, atque else ex Attica Progne facta auis. Sed quid opus tam multis? vide quid hac de re disceptet Cælius Rhodigin. lib. 29. cap. 26. Iacobus Bononië. & P. Nannius 6. Miscellan. annotation. in Virgil. nec enim video quam sit

necesse quæstionem hanc inter Grammaticos controuersam dirimere; ut neq; uacat huc adducere quæ leguntur apud Theophrastum lib. 2. τῆς συγγραφῆς, Pausaniam in Phocicis, Strabonem lib. 1. & alibi.

Garrula] Hoc epitheto Sanctius probare conatur, hoc loco de lusciniâ fieri mentionem, cum de ea dicatur, *cantare simul nocte dieq; potest*. Ductus præterea veteri proverbio, *Daulia cornix*. quod in garrulos & canoros dicitur, & de lusciniâ intelligitur. Martialis etiâ garrulam illam uocat, loco paulo ante citato. Plinius quoq; cantum lusciniæ garrulum uocat lib. 10. cap. 29. Citat demum adagium, *Lusciniâ dæst cantio*. Sed meo iudicio, parum conuincit, cum idem epitheton etiam hirudini tribuat Maro 4. Georg.

Garrula quam ignis nidum suspendat hirundo.

Hirundo garrulitas signa.

Adhæc hoc emblemate tægitur odiosa garrulitas, at garrulitatis symbolum esse hirundinem constat ex Pierij Hieroglyph. lib. 22. Cantum autem lusciniæ quotusquisq; est qui potius studio & labore accersat, nedum auerferat. Deniq; possum & ego adagium adducere ex Aristophanis Ranis, qui nugationem nihil *Musam hirundinum* uocat. Huc spectat illud Hesiodi:

τὸν δὲ μετ' ὄρθροισιν ἀνδρῶν οὐκ ὄρετο
χελιδόν.

Quem manè gemens Pandionis exciit hirundo.

ὄρθροισιν.

Vbi interpretes ὄρθρος ὄν exponunt, clamor, non autem diluculo stens, cum hirundo tota clamiter die, non autem mane tantum aut uesperis, ueluti facit lusciniâ. Eidem Hesiodo κατ' ἄλλην ἢ χελιδόν dicitur propter garrulitatem, unde Poeta is κατ' ἄλλαν λέσα formauit. κατ' ἄλλαν enim garrire est, eoq; cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur.

Somnos rumpis] Restitit mihi memoriam historia ex Plinio lib. 35. cap. 11. Lepidus in Triumuiratu quodam loco deductus a magistratibus in nemorosum hospitium, minaciter cum ijs postero die exposulauit, somnum sibi ademptum uolucrum conuentu. At illi draconem in longissima membrana depictum circumdederat loco, eoq; terrore aues tum siluisse narrantur, & postea cognitum est ita posse compesci.

Auium canus ut cōpescatur.

Daulias.

Daulias] Daulia, Daulis, uel etiam Daulias, pro lusciniâ effertur à Poetis, quòd in

uibe Daulide (quæ quondam fuit sub ditione Regis Thraciæ. Plin. lib. 4. cap. 5.) in auem sui nominis transformata dicatur à Poetis. Ouidius 6. Metamorph. & Prou. *Daulia cornix*.

Dignus Epops Tereus, &c.] id est, merito in Vpupam mutatus, qui maluerit linguam rescindere, quam omnino auellere. **Vpupa.]** Vpupa auis militarem quandam cristam in capite retinet, & quasi adhuc filium queritans, has uidetur ingeminare uoces, πῆ, πῆ, id est, *ubi, ubi*: hinc Epops dicta, Latinis vpupa. De qua Plinius 10. cap. 29. Alij in accipitrem mutatum Tereum uolunt, ut Higinus fabula 45. Solinus: In Senensi regione, non longè à Flauio poli colonia, Byziæ oppidum, quondam rex Terei regis: hinc inuisum hirundinibus, & deinceps alitibus illis inaccessum. Ante aquilæ rex auium fuisse vpupa dicitur, cuius eminentiæ nõ obscura insignia reliqua conspiciuntur: cristam enim habet plicatam, quæ cum erigitur per longitudinem capitis, refert similitudinem diadematis regij: adhæc longo & acuto rostro tanquam cuspidate armata exercet tyrannidem in auiculas. Hinc illud:

Rex fueram; sic cristam probat; sed sordida uita.

Immundam è tanto culmine fecit aue.] Ait enim D. Hieronymus in ca. 5. Zachar. Spurcissima est auis vpupa, semper in humano stercore commorans, ex quo & nidum facere dicitur, & pullos suos de uermiculis stercoreis purefcentis alit. In diuinis etiâ vpupa symbolum exhibet hominis uitijis dediti. Pierius lib. 25 Hieroglyph.

Putare] Præscindere. Metaphora à uitis & arboribus, in quibus superflua & inutilia resecantur.

Stirpisus eruere] funditus, radicitus euellere. Auem porro philomelam (uerba sunt Sanctij) lingua carere pro certo affirmare possum, nisi me oculi fallunt. Nam diebus abhinc paucis, cum hæc scriberem, amicus quidam meus mihi commonstrauit philomelam in cauea cõclusam, quam cum inde extraxissemus, pertenuè uestigium lingue uix potuimus reperire: quæ res non paruam mihi præbuit admirationem, tantam inesse huic auiculæ suauitatem cantilenæ, & uocis crispationem, nullam tamen linguam qua id possit modulari, nisi forte eam in gutture habet absconditam. Vnde

non abs re finxerunt Poeta Philomela
præcisam fuisse linguam. Vide Aristor. 9.
de histor. anim. cap. 15. Consule etiam
Plinium loco citato lib. 10. cap. 29. qui in-
genium exercuit in luxuriosa tantillæ au-
culæ descriptione.

TORQVETVR Emblemata in eos ma-
ximè, qui odiosa garrulitate rationis ino-
piam præ se ferre latis arguunt, vt Progne
abscissa lingua in hirundinem garritu ni-
mio insignem commutata, eos significet,
qui sapientiæ parum, loquentiæ multum
habent. Et sanè vsuuenire solet, vt loqua-
ciores ferè sint, quibus est rationis defe-
ctus, quàm qui prudentia & ingenij viri-
bus antefant: cum apud graues & sapiètes
quosque viros silentium commendatissi-
mum, verborumque parsimonia grata sit.
Extat apud Aristophanem de Cleophonte
quodam garrulo dicitur:

ἴφ' ἔδῃ χελιδὸν ἐπιβριμεται θρηκία
χελιδόν.

Ex cuius labris hirundo Thracia instrepit.
Quò spectat præceptum illud Pythagori-
cum: ὀμωροσπίς χελιδόντας μὴ ἔχων, id
est: Hirundines sub eodem tecto ne habeas.

Quod D. Hieronymus & Cyrillus cum
Aristotele conscientent intelligunt, abstin-
endum esse à consuetudine & commercio
garrulorum & susurrorum; quam quidem
sententiam corroborat Alexandri historia,
quem cum quiescentem hirundo quædam
magno garritu supra caput volitans impor-
tunè inuertebat, Aristander Thelmsieus
pro domesticis, qui Alexandro insidias pa-
rarent, accipiendum interpretatus est; quod
euentus postmodum comprobauit, Ale-
xandri Aetopi, quem ex amicorum nume-
ro Thesialis equitibus præfecerat, consilio
parefacto. Hirundinis quoque garrulitatem
notauit suis Lamb s Nicostatus:

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ, καὶ ταχέως
χελιδόν
ἢν τὴ φροεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλίχχονται ἢ μὲν σωφροσίζεσαι πολὺ.
hoc est:

Loqui si indistincte, multaq; & velociter,
Prudentiam indicaret, vtiq; hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.
Legit Plutarch. 8. Symposiac. problem. 7.
& ea, quæ supra Emblemate 11. & alibi ac-
cumulauimus: quibus hic adiungimus le-
pidam à Cælio Rhodig. relatam historiã,
lib. 21. cap. 46. Ex Hellspono in Atticam

venerat amator quidam, Gnathena scortil-
li fama illiciti pellectus: cumque admissus
commodum accubisset, erat inter pocula
loquacior impendio, ac planè, vt Graeci di-
cunt, ὀρτικός. Id miranda mulier, eu-
piensq; finem, sic illum adorta fertur: An
non ab Helleponto te profectum dicis?
Quum annuisset is: Et quo, inquit, pacto
ciuitatum illic primam ignorare videris?
Sciscitante autem eo, quænam foret hæc?
Sigeum, respondit Gnathena. quo aptè
admodum & cōcinne, ex nominis ratione
silentium, quod, Graecis σιγή est, illi sua-
dere visa est. Sic enim Troiæ promontori-
um Sigeum dictum accepimus, ob Her-

Sigeum.

culis taciturnitatem: qui hospitio ibi pro-
hibitus discessum simulasse dicitur, mox
per silentium aduersus Troiam venisse, at-
que eam expugnasse. Huc ficit dictum
Cleomenis, qui cum resisset, Sophista quo-
dam multa de fortitudine disserente, atq;
dicente: Quid rides Cleomenes, audiens de
fortitudine disserentem, præsertim cum sis
rex? Quoniam, inquit, ὀ amice, si hirundo
de fortitudine loqueretur, idem facerem
quod nunc facio: sicut aquila, magno silen-
tio auscultarem. Visum est ineptum, quen-
quam de fortitudine magnificis vti verbis,
qui ipse nihil fortiter gessisset vnquã,
nec aliud posset quam in hirundinis morem
garrire. Planè quemadmodum laudi quã
maximè est vera illa faciètia: ita inaniter
verborum sonitus, nulla subiecta sententia, vi-
tio non caret quàm maximo. Cui accedit,
quod quibus multa effutire moris est, ij
aut falsa loquantur, aut superflua, vel
quod verius, vtraque. Nam γὰρ τὸ τὸ εἰ-
πεῖν πολλὰ, καὶ καίρια. Non est eiusdem
ἔμυλια ἔμυλια opportuna dicere. Videas ta-
men Arabicos istos tibicines, ac Dodoneo
loquaciores, in consensu & congressu sapi-
tum garrulitate ipsas columnas rumpere,

Cleomenis dictum.

Garruli reprehendi.

quod ore effræni sensum effutiunt inuo-
lucra, & verborum sesquipedalium instrepunt
voluminibus, ac vocum turba: atq;
vicio Pisoniano cum loqui nesciant, tacere
tamen haud queunt, qui sibi nihilominus
acuti & arguti videntur, etiam si sint omni
pistillo obrusiores. Hi sanè si tantum in
loquendo molestiæ caperent, quanta alios
afficiunt, non vti que longos traherent ser-
mones. Garrulitatis vitio non obscure in-
simulantur à Plutarcho tonsores, nam
tonsoforum genus bene loquax esse pronũ-
ciat: li.

Tonsores cur garruli.

IV.
Garruli
odiosa im-
portuni-
tas.

Historia
Alexan-
dri.

Loquaci-
tas nota-
ta.

ciat: & Theophrastus tonstrinas ideo vocat *ἀστυ στυπνισία*, id est, *seca conuiuia*. Solent enim in tonstrinas, quæ sunt tonforum officina, spermologi, nullius rei, nisi rumorem nutu colligendi, ac postea differendi studio ducti consuere. Hinc Donatus in Terentium, tonstrinam esse sedem ociosis aptam annotat, quemadmodum & scholiastes Aristophanis in Pluto. Ex multo igitur illo in tonstrinis desidentium sermone tonforum loquacitas. Sensit id Archelaus, qui tonfoti garrulo subinde rogā-

ti: Quomodo te radam, o rex? Silendo, inquit. His tamen hac in parte non multum fortassis concedunt lippi, qui cum ab oculorum imbecillitate plurimum à rebus gerendis habeant otij, rumoribus audiendis & dissipandis se dedere solent. Inde istud prouerbiū apud Horat. lib. 1. Sat. 7. *Omnibus & lippis notum, & tonforibus.* Sed ne & ego lectoribus odioso multiloquio molestram patiam, nunc ad Inuidiæ me conuerto.

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

SQUALIDA vipereas manducans femina carnes,
Cuiq; dolent oculi, quæq; suum cor edit,
Quam macies & pallor habent, spinosaq; gestat,
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

COM-